

Yaratıcı Drama Yöntemi ile Değerler Eğitime Bir Örnek: Türk Tarihinden Yükselen Evrensel Mesajlar*

Nadire Emel Akhan¹

Hilal Mert²

Hüseyin Acar³

Makale Bilgisi

DOI: 10.21612/yader.2020.031

Makale Geçmişi

Geliş tarihi 19.11.2019

Kabul 21.05.2020

Anahtar Sözcükler

Türk tarihindeki isimler
Evrensel mesajlar
Değerler eğitimi

Makale Türü

Araştırma Makalesi

Öz

Bu çalışmanın amacı, Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri içerisinde “Tutum ve Değerler” yeterlik alanı altındaki “Milli, manevi ve evrensel değerleri gözetir” ilkesini ve Eğitimciler İçin Etik İlkelerdeki evrensel değerleri yaratıcı drama yönteminden yararlanarak sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göstermektir. Bu amaçla, 2018-2019 eğitim öğretim bahar döneminde bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde çalışmaya gönüllü olarak katılan 23 sosyal bilgiler öğretmen adayı ile 45 saatlik drama atölyeleri düzenlenmiştir. Drama atölyelerinde ilk 3 atölye (6 saat) “tanışma, güven ve uyum, iletişim ve etkileşim” atölyeleri ile başlamıştır. Bu atölyeleri çalışmanın asıl amacı olan evrensel değer farkındalığı oluşturmak adına Türk tarihinden seçilen karakterlerin hayatları ve sözleri üzerine kurgulanmış 13 atölye (39 saat) izlemiştir. Araştırmada karma yöntem uygulanmıştır. Araştırmanın nicel desenini tek gruplu deneysel desen oluşturmuştur. Nicel boyutun verileri Schwartz (1992) tarafından geliştirilip, Kuşdil ve Kağıtçıbaşı (2000) tarafından Türkçeye uyarlanan, 59 maddelik “Schwartz Değerler Ölçeği” ve Dilmaç, Arıca ve Cesur (2014) tarafından geliştirilen “Değerler Ölçeği” ile toplanmıştır. Araştırma sürecini değerlendirmek ve nicel verileri desteklemek adına nitel verilerde toplanmıştır. Araştırmanın nicel verileri istatistik programı ile nitel veriler ise betimsel analiz ile analiz edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında öğretmen adaylarının ölçek son testlerinden aldıkları puanların anlamlı şekilde yüksek çıktığı ayrıca atölyelerin katılımcıların örnek isimlerden etkilenmelerini sağlaması ve evrensel değerlere karşı bakış açısını genişletmesi, evrensel değerlere yönelik farkındalık kazandırması adına önemli sonuçlar içerdiğini söylemek mümkündür. Bu sonuçlara göre, çalışma grubundaki sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri içerisinde “milli, manevi ve evrensel değerleri gözetir” ilkesine ve Eğitimciler İçin Etik İlkelerdeki “evrensel değerlere” yönelik farkındalıklarının arttığını söylemek mümkündür.

* Bu makale, 24-27 Ekim 2019 tarihleri arasında düzenlenmiş olan 30. Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Kongresi’nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

- 1 Doç.Dr., Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Antalya, Türkiye. E-posta: neakhan@akdeniz.edu.tr. Orcid ID: <https://0000-0003-3628-8571>.
- 2 Doktora Öğrencisi., Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Kırşehir, Türkiye. E-posta: h.mert@ahievran.edu.tr. Orcid ID: <https://0000-0002-3628-8571>.
- 3 Yüksek Lisans Öğrencisi, Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya, Türkiye. E-posta: huseyinacar031@gmail.com. Orcid ID: <https://0000-0003-0259-6277>.

Example of Values Education with Creative Drama: Universal Messages from Turkish History

Article Info

DOI: 10.21612/yader.2020.031

Article History

Received 19.11.2019

Accepted 21.05.2020

Keywords

Characters in Turkish history

Universal messages

Values education

Article Type

Research paper

Abstract

This study aims to make preservice social studies teachers adopt the principle "S/he regards national, moral and universal values" under the competency area "Attitude and Values" in General Teacher Competencies and the universal values in Ethical Principles for Educators by using creative drama. Therefore, 45-hour drama workshops were conducted with 23 volunteered preservice social studies teachers studying at a faculty of education at a state university in the spring term of 2018-2019 academic years. The first 3 drama workshops (6 hours) began with the themes called "introduction, trust and cohesion, communication and interaction". These workshops were followed by 13 workshops (39 hours) built upon the lives and sayings of the characters selected from Turkish history in order to raise awareness on universal values. Mixed method was used in the research. The quantitative pattern of the research consisted of single-case experimental design. The quantitative data were collected through "Schwartz Values Scale", developed by Schwartz (1992) and adapted to Turkish by Kuşdil and Kağıtçıbaşı (2000), and "Values Scale", developed by Dilmaç, Arıca and Cesur (2014). The qualitative data were also collected to evaluate the process and support the qualitative data. The quantitative data were analysed with the statistical program and the qualitative data with the descriptive analysis. The results of the research indicated that the scores of teacher candidates from the scale post-tests were significantly higher than their pre-test scores. In addition, it is possible to say that the qualitative data of the research had the important findings that the participants were influenced by the characters in the Turkish history that were included into the workshops and that they gained some awareness on universal values. According to these results, it is possible to say that the preservice social studies teachers in the study group increased their awareness towards the principle "S/he regards national, moral and universal values" under the competency area "Attitude and Values" in General Teacher Competencies and the universal values in Ethical Principles for Educators.

Giriş

Sosyal bir varlık olan insan çeşitli nedenlerden dolayı başkalarıyla bir arada yaşamak durumundadır. Bir arada yaşarken refah ve huzurun sağlanması için bir dizi sosyal, politik, ahlaki ve kültürel ilke ve kurallar ortaya çıkmıştır. Bu ilke ve kurallar toplumun birçok üyesi tarafından kabul görmektedir. Toplumsal değerler, bu genel ilkelerin ve kuralların önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Değer kavramı, insanlarla ve insan ilişkileriyle ilgilenen çoğu disiplin tarafından ele alınmakta ve değerler üzerinde birçok çalışma yürütülmektedir (Yalar ve Yanpar Yelken, 2011).

Değerler, bireyler veya toplum tarafından benimsenen birleştirici olgular, toplumsal ihtiyaçları karşıladığına ve bireylerin faydasına olduğuna inanılan ölçütler, duygular ve heyecanları da ilgilendiren yargılar, bireyin bilincinde yer etmiş ve davranışlarına yön veren güdülerdir (Demirhan İşcan, 2007, Özgüven, 1994, akt. Çelikkaya ve Filoğlu, 2014). Belirli davranış biçimlerinin veya varoluş durumlarının başkalarına tercih edildiğine dair kalıcı inançlar olarak da tanımlanabilirler (Bullock, 1988). Değerlerin yapısı ve niteliği evrensel olsa da değerler, bireylerin ve grupların değerlere yükledikleri anlamlar göreceli önem bakımından büyük ölçüde farklılık gösterir. Yani, bireylerin ve grupların “önceliklere” veya “hiyerarşilere” göre farklı değerlere sahip oldukları söylenebilir (Schwartz, 2012). Bu doğrultuda değerlerin, bireylerin veya toplumların davranış ölçütlerine kaynaklık eden olgular olduğu ifade edilebilir. Aynı zamanda bireyin toplumsal yapı tarafından kabul gören değerleri içselleştirmesi ve yaşatması toplumun huzurunu ve mutluluğunu sağlamak için gerekli olan yapı taşlarını oluşturmaktadır (Ay, 2015).

Sosyal öğrenme kuramının kurucusu Bandura bireylerin davranışları taklit yoluyla modellerden öğrendiklerini ifade etmektedir. Bandura'ya göre, bir toplumda en çok rol model olan kişiler toplumda statüleriyle öne çıkmış insanlardır. Bu kişilerin kendi alanlarının kahramanı oldukları söylenebilir. Değerler eğitimi duyuşsal boyutu fazla olan bir alan olduğundan dolayı bu alanda rol modellerden faydalanma en etkili sonuç alınabilecek yöntemlerdendir (Aslan, 2009). Türk tarihi, rol model olarak faydalanılabilecek birçok çarpıcı, tarihe mal olmuş şahsiyeti bünyesinde barındırmaktadır (Akhan ve Altıkulaç, 2014). Eğitim otoriteleri de öğrenmede rol model olarak kahramanlardan yararlanmanın etkili ve önemli olduğu konusunda hemfikirdirler (Aslan, 2009). Değerlerin tarihi karakterler üzerinden öğretilmesi bir bakıma kültürel mirasın geçmişten günümüze aktarılmasına ve eğitim aracılığıyla geçmiş ile gelecek arasında köprü kurulmasına da katkı sağlamaktadır. Zira geçmişinden kopuk bir biçimde yaşayan toplumun, geleceğinin varlığından söz etmek pek mümkün değildir (Kolaç, 2010, akt. Yıldırım, 2017).

Bireylerin değerleri etkin bir biçimde öğrenebilmeleri için kendi düşünme süreçleriyle alakalı daha derin bir anlayış kazanabilecekleri etkinliklere ulaşmaları gerekmektedir. Değerlerin öğretilmesi sürecinde etkili olan birçok yöntem bulunmaktadır. Değerlerin duygusal boyutunu dikkate alan, öğrencilerin değerleri etkili bir şekilde öğrenmelerini ve öğrendikleri değerleri davranışa dönüştürmelerini sağlayan yöntemlerden biri olan drama aynı zamanda bir sözcüğü, davranışı, kavramı, düşünceyi veya olayı oyunlar geliştirerek canlandırmalarla öğretmesi bakımından bireylerin düşüncelerinin gelişimine destek olma anlamında büyük bir potansiyel sunmaktadır (Aykaç, 2014; Uzgören, 2011; Johnson, 2002). Yaratıcı drama, öğrencilere muhakeme yeteneği, belirsizlikleri kavrama, farklı perspektiflerin geçerliliğini kabul etme ve geçerli bir sonuca direk ulaşma sürecini tecrübe etme pratiğini kazandırmaktadır. Dahası, doğaçlamalar öğrencilerin tarihteki çok önemli olaylarda toplumların ve bireylerin nasıl iletişim kurduğunu, uyuşmazlıkları nasıl çözdüğünü, ahlaki

ve etik yargılara nasıl vardığını veya tam tersine nasıl ve niye bu süreçlerin başarısız olduğunu anlamalarına yardımcı olmaktadır (Philbin & Myers, 1991). Gerçek yaşamdan kesitlerinin eğitim ortamında canlandırılması yoluyla bireylerin kendi kimliklerini tanımaları ve bu noktadan hareketle evrensel değerleri benimsemeleri sağlanabilir. Çocuğun, sosyal çevresinde yer alan insanları ve kültürleri keşfetmesine ve bu kültürlere ait değerleri tanımasına olanak tanınabilir (Yılmaz, 2019).

Hızla değişen dünyada, bireyin toplumsal ilişkilerinde problem yaşamaması için evrensel kabul edilen değerlere uygun davranması gerekmektedir. Evrensel değerlerin, toplumsal yapının oluşmasında, değişmesinde ve gelişmesinde oldukça etkili faktörler olduğu söylenebilir. Bu durum, öğretmenlerin öğretme-öğrenme sürecinde değer eğitime yönelik vermesi gereken önemi arttırmaktadır (Can Aran ve Demirel, 2013; Gürol ve Serhatlıoğlu, 2009). Bu bağlamda sorumlu, etkili, üretken vatandaş yetiştirme amacı taşıyan sosyal bilgiler dersinin değerler eğitime katkısı oldukça büyüktür (Kurtde Fidan, 2013). Sosyal bilgiler dersi, özellikle bireylere sosyal ve kültürel değerleri aşılama, toplumsal sorunları tanıma, problemlere çözüm arama, topluma faydalı bireyler olarak yetiştirme anlamında oldukça işlevsel bir öneme sahiptir. Bu ders yaşam ile okul arasında bağ kurma açısından da oldukça faydalıdır. Eğitimin temellerinin atıldığı ilköğretim ve bu dönemde öğrencilerin yaşamla bağ kurmasına olanak sağlayan hayat bilgisi ve bunun devamı sayılan sosyal bilgilerin bireye toplumsal değerlerin aşılama ve kişilik özellikleri edindirme kısmında büyük bir rolü bulunmaktadır (Aykaç ve Adıgüzel, 2011). Ayrıca sosyal bilgiler, hem soyut olması bakımından hem de öğrenci ve öğretmen arasında karşılıklı söylemlerin olması bakımından problem çözme ve eleştirel düşünme aktivitelerinin kullanılmasıyla drama kullanımına en uygun derslerden biridir (Philbin & Myers, 1991). Sosyal bilgiler dersinin tüm konularının yanı sıra özellikle değerler eğitimi ile ilgili konularında drama yönteminin kullanılması başarıyı arttırmada önemli bir etkiye sahiptir. Sosyal yaşamda karşılaşılan durumları ve olayları drama yöntemiyle istenilen anda tekrar canlandırmak mümkündür (Çelikkaya, 2018).

Sosyal bilgiler programının temelini oluşturan değer gibi somut olmayan öğeler, yaratıcı dramının yardımı ile somut hale getirilebilir. Değerleri somut ve gözlenebilir hale getirmek için ve sosyal bilgiler dersinin bünyesinde barındırdığı tarihi karakterler üzerinden verilecek değerler eğitimi için en uygun yöntemlerden birinin yaratıcı drama yöntemi olduğu söylenebilir. Evrensel değerler konusu son yıllarda oldukça gündemde olan bir konudur. Fakat ne yazık ki içinde yaşadığımız dünyada her geçen gün insanlara, hayvanlara ve doğaya karşı yapılan şiddetin sayısı hızla artmaktadır. Bu da verilen değerler eğitiminin niteliği ve kalıcılığı ile ilgili tartışmalara zemin hazırlamaktadır.

Bireylere değerlerin öğretilmesinde ailenin, sosyal çevrenin ve öğretmenlerin birçok sorumluluğu vardır. Ancak bu sorumluluk okullarda öğretmenlere düşmektedir. Öğretmenlerin bireylere evrensel değerleri kazandırabilmek için kendilerinin de değer yargılarının olması ve evrensel değerleri benimsemeleri ve farkındalık kazanmaları çok önemlidir. Bu da öğretmenlerin değerler eğitimi etkili bir şekilde almasıyla doğrudan ilişkilidir. Öğretmenlerin değer eğitimiyle ilgili farkındalık kazanma süreci de hizmet öncesinde verilecek değerler eğitimi ile gerçekleşmektedir. Bu doğrultuda çalışmanın amacı, Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri içerisinde “Tutum ve Değerler” yeterlik alanı altındaki “Milli, manevi ve evrensel değerleri gözetir” ilkesini (MEB, 2017) ve Eğitimciler İçin Etik İlkelerdeki (MEB, 2019) evrensel değerleri, yaratıcı drama yönteminden yararlanarak sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göstermektir. Araştırmada “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına evrensel değerleri Türk tarihinden seçilen isimlerle yaratıcı drama yönteminden

yararlanarak göstermenin, onların evrensel değerler yargılarına etkisi nedir?” sorusuna cevap aranmak istenmiştir.

Bu doğrultuda araştırmada şu alt problemlere cevap aranmaya çalışılmıştır:

1. Çalışma grubundaki sosyal bilgiler öğretmen adaylarının değer yönelimleri, Schwartz Değerler Ölçeğinden aldıkları ön test son test puanlarında arasında anlamlı bir fark göstermekte midir?
2. Çalışma grubundaki sosyal bilgiler öğretmen adaylarının değer yönelimleri, Schwartz Değerler Ölçeği “evrensel değerler boyutundan” aldıkları ön test son test puanlarında arasında anlamlı bir fark göstermekte midir?
3. Çalışma grubundaki sosyal bilgiler öğretmen adaylarının değer ifadeleri, Değerler Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları ön test son test puanlarında arasında anlamlı bir fark göstermekte midir?
4. Çalışma grubundaki sosyal bilgiler öğretmen adaylarının uygulamalar öncesinde evrensel değerler ile ilgili görüşleri nelerdir?
5. Çalışma grubundaki sosyal bilgiler öğretmen adaylarının atölye bitiminde, atölyeye konu olan Türk tarihinden seçilmiş ismin evrensel değerlere katkısı ile ilgili değerlendirmeleri nedir?
6. Çalışma grubundaki sosyal bilgiler öğretmen adaylarının uygulamalar bitiminde evrensel değerler ve katıldıkları çalışma ile ilgili görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırmada karma yöntem uygulanmıştır. Karma yöntemler nicel ve nitel yöntemlerin beraber kullanılmasıdır. Karma yöntemde, “her iki yöntemin güçlü yönlerinden yararlanmak, zayıf yönlerini telafi etmek, iki yöntemin tek başına yaptığından daha fazla delil ortaya koymak amaçlanmaktadır. Bu yöntem ayrıca, araştırmacıya bir probleme yaklaşırken birden fazla bakış açısı kazandırmaktadır” (Cresswell & Plano Clark, 2007).

Bu araştırmada karma yöntem desenlerinden “Açıklayıcı Desen” kullanılmıştır. Araştırmada ilk olarak nicel veriler toplanıp çözümlenmiş; ikinci aşamasında ise, nicel araştırma sürecinde elde edilen verileri desteklemek için nitel veriler toplanıp çözümlenmiştir (Cresswell, 2003). Araştırmanın nicel yönteminde tek gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Bu desende deneysel işlemin etkisi tek bir grup üzerinde yapılan çalışmayla test ediliyor olup deneklerin bağımlı değişkene ilişkin ölçümleri uygulama öncesinde ön test, sonrasında son test olarak aynı denekler ve aynı ölçme araçları kullanılarak elde edilir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2010). Araştırmanın nitel yönteminde ise nicel verileri açıklayıcı olması açısından temel nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Bu çalışma 2018-2019 eğitim öğretim bahar döneminde bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde çalışmaya gönüllü olarak katılan 23 (14 kadın, 9 erkek) sosyal bilgiler öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya katılan öğretmen adayları 2. (5 öğrenci), 3. (12 öğrenci) ve 4.

sınıf (6 öğrenci) öğrencilerinden oluşmuştur. Bunun nedeni çalışmaya zaman ayırabilecek ve gönüllü olarak her oturuma gelebilecek kişilerin tercih edilmesidir. Katılımcıların drama geçmişi yoktur. Sadece son sınıflardan katılan 6 öğrenci çalışmanın yürütüldüğü dönem drama dersi almışlardır. Çalışma grubundaki öğrencilerin drama geçmişleri olmadığı kabul edildiği için etkinlikler öncesinde 6 saat 3 atölye “tanışma, güven ve uyum, iletişim ve etkileşim” oturumları yapılmıştır.

Veri Toplama Araçları

a. Nicel Veri Toplama Araçları

Nicel veriler, iki ölçme aracı kullanılarak toplanmıştır. Öncelikle, nicel ölçme araçlarının bu araştırmada kullanılması için araştırmanın başında ölçek sahiplerinden gerekli izinler alınmıştır. Aşağıda her iki ölçme aracı açıklanmıştır.

- Schwartz Değerler Listesi

Bu çalışmanın nicel ölçme araçlarından ilki, Schwartz (1992) tarafından geliştirilip, Kuşdil ve Kağıtçıbaşı (2000), tarafından Türkçeye uyarlanan, katılımcıların değer yönelimlerini ölçmek için 57 değerden oluşan “Schwartz Değerler Listesi” kullanılmıştır. Kuşdil ve Kağıtçıbaşı (2000), uyarlama çalışmasını 183 öğretmen ile yapmıştır. Bu uyarlama ölçeği öğretmen adayları ile yapılan çalışmalarda da (Yapıcı, Kutlu ve Bilican, 2012; Sarıca Bulut, 2012; Özdemir ve Koruklu, 2011) kullanılmış ve aynı ölçek öğretmen adayları için geçerli ve güvenilir bulunmuştur.

Katılımcılara değerler parantez içinde açıklamalarıyla birlikte verilmiş, her birinin kendi hayatlarındaki önemine göre -1 (ilkelerime ters düşer) ile 7 (en üst düzeyde önemlidir) işaretlemeleri istenmiştir. On altı boyuttan oluşan ölçek, her boyutta yer alan değerlerle birlikte sınıflandırılmıştır. Kuşdil ve Kağıtçıbaşı (2000), tarafından yapılan çalışmada değerlerin güvenilirlik katsayıları .51-77, değer grupları için .77-83 arasında değişmektedir. Katsayılar evrenselcilik .77, iyilikseverlik .76, hazcılık .54, güç .75, başarı .66, uyarılma .70, özyönelim .69, geleneksellik .63, uyma .51, güvenlik .59 olarak ifade edilmiştir. Ana değer grupları için iç tutarlılık analiz sonuçlarında muhafazakârlık grubu .80, yeniliğe açıklık .81, özaşkınlık .81, özgenişletim .84 olarak bulunmuştur.

- Değerler Ölçeği

Çalışmanın ikinci nicel ölçme aracı ise Dilmaç, Arıca ve Cesur (2014) tarafından geliştirilen “Değerler Ölçeği” dir. Ölçek 216 üniversite öğrencisine uygulandığı için bu çalışma için de geçerli ve güvenilir bir ölçek olarak kabul edilmiştir. Bu ölçek, değer ifadelerinin kişinin yaşamındaki anlam ve önemine göre duygu ve düşüncelerini en iyi yansıttığını düşündüğü değer ifadelerini puanlamaya dayanmaktadır. Ölçek 39 değer ifadesi ve 9 alt boyuttan oluşmaktadır. Bunlar; “Toplumsal Değerler”, “Kariyer Değerleri”, “Entelektüel Değerler”, “Maneviyat”, “Materyalistik Değerler”, “İnsan Onuru”, “Romantik Değerler”, “Özgürlük” ve “Fütüvvet” olarak isimlendirilmiştir. Ölçek likert tipi olup 0’ dan 9’ a kadar değer almaktadır. Ölçekten alınan puanın düşmesi ve sıfıra yaklaşması o değer kişinin yaşamında çok önemli yer tutmadığını; puanın yükselmesi ve dokuz a yaklaşması, o değer kişinin hayatında çok önemli ve vazgeçilmez olduğunu göstermektedir.

Değerler Ölçeğinin faktörler bazında Cronbach alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayıları da hesaplanmıştır. Analiz sonucunda “Toplumsal Değerler” için .90, “Kariyer Değerleri” için .80, “Entelektüel Değerler” için .78, “Maneviyat” için .81, “Materyalistik Değerler” için .78, “İnsan

Onuru” için .61, “Romantik Değerler” için .66, “Özgürlük” için .65 ve “Fütüvvet” için de .63 olarak hesaplanmıştır. Sonuç olarak, Değerler Ölçeği'nin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu kabul edilmiştir.

b. Nitel Veri Toplama Araçları

Nitel veriler, üç ölçme aracı kullanılarak toplanmıştır. Aşağıda her üç ölçme aracı açıklanmıştır.

- Görüşme Formu-1

Araştırmanın nitel ölçme aracından ilkin, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının hazırbulunuşluklarını tespit etmek amacı ile araştırmacılar tarafından uzman görüşüne başvurularak hazırlanan, görüşme formu oluşturmaktadır. Öğretmen adaylarına bu görüşme formunda şu sorular yöneltilmiştir: “Evrensel değerler dediğimizde aklınıza neler geliyor?, Söylediğiniz değerlerden sizin için en önemlisi nedir?, Evrensel değerlere hangi örnek ismi verebilirsiniz?”.

- Atölye Sonu Değerlendirmeler

Araştırmada kullanılan diğer nitel ölçme aracı, atölye sonu değerlendirmeleridir. Öğretmen adayları atölye bitiminde, atölyeye konu olan Türk tarihinden seçilmiş ismin evrensel değerlere katkısını değerlendirmişlerdir.

- Görüşme Formu-2

Araştırmada kullanılan son nitel ölçme aracı, araştırmanın bitiminde öğretmen adaylarının uygulamalar sonu değerlendirmelerini alabilmek amacı ile ise yine araştırmacılar tarafından uzman görüşü alınarak hazırlanan son görüşme formudur. Öğretmen adaylarına bu görüşme formunda şu sorular yöneltilmiştir: “Evrensel değerler neden önemlidir?, Atölyelerde sizi en çok etkileyen karakter kimdi? Neden?, Katıldığın bu araştırmaya yönelik görüşlerin nelerdir?”.

Verilerin Toplanması

Bu çalışma, bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesindeki drama atölyesinde toplam 16 atölye (toplam 45 saat) olarak yürütülmüştür. Çalışma grubuna uygulamadan önce ön test olarak Schwartz Değerler Ölçeği (2000) ve Değerler Ölçeği (2014) uygulanmıştır.

Tüm drama oturumları uygulama yapılan üniversitenin eğitim fakültesinde, çalışma grubunun ortak karar verdikleri gün ve saatte, eğitim fakültesi drama salonunda, gerekli izinler alınarak uygulanmıştır. Çalışma grubundaki öğretmen adaylarının ders programlarının çakışmaması ve derslerini aksatmamaları adına dersler genellikle ders bitimleri sonrasında gerçekleştirilmiştir. Drama atölyeleri toplam 6 saat 3 atölye “tanışma, güven ve uyum, iletişim ve etkileşim” atölyeleri ile başlamıştır. Bu atölyeleri çalışmanın asıl amacı olan evrensel değer farkındalığı oluşturmak adına Türk tarihinden seçilen isimlerin hayatları ve sözleri üzerine kurgulanmış atölyeleri izlemiştir. Bu uygulamalar ise 13 atölye (39 saat) sürmüştür.

Bu tarihi isimler tespit edilirken sosyal bilgiler eğitimi, tarih eğitimi, Türkçe ve edebiyat eğitimi alan uzmanları ve sosyal bilgiler son sınıf öğretmen adayları, tarih bölümü son sınıf öğrencileri ve Türkçe eğitimi son sınıf öğrencileri ile görüşme yapılmıştır. Uzman görüşleri ve öğrenci önerileri doğrultusunda tespit edilen tarihi isimler (Mevlana, Mustafa Kemal Atatürk, Yunus Emre, Sultan Alparslan, Fatih Sultan Mehmet, Hacı Bektaş Veli, II. Mahmut, Neşet Ertaş, Ahmet Yesevi, Âşık Mahsuni Şerif, Âşık Veysel, Nazım Hikmet, Barış Manço) ile ilgili atölyeler drama eğitimcisi olan

araştırmacılar tarafından yine uzman görüşleri alınarak hazırlanmıştır. Atölye planlarında ele alınan tarihi ismin evrensel mesajı her atölye öncesi tahtaya yazılmış ve süreç içerisinde katılımcıların o tarihi ismi tanımaları, evrensel mesajını görmeleri ve bununla ilgili çıkarımda bulunmaları sağlanmaya çalışılmıştır. Her atölye bitimde katılımcılar o oturumda ele aldıkları tarihi isim ve evrensel mesajı ile ilgili yazılı olarak değerlendirme yapmış ve drama salonu tahtasına tarihi isme yönelik notlar yazarak atölyeden ayrılmışlardır. Atölyelerin liderliğini üç araştırmacı ikiyeşerli olmak üzere dönüşümlü olarak yürütmüşlerdir. Araştırmacıların üçünün de drama eğitmenliği belgesi vardır. Atölye planlarını kendileri hazırlamışlardır. Planlar hazırlanırken seçilen tarihi isimler konusunda alan yazından yararlanılmıştır. Ayrıca uzman kişilerden atölye planları için görüş ve öneriler alınmıştır. Görüşü alınan uzmanlar tarih eğitimindeki öğretim elemanları ve drama eğitimi almış eğitimcilerden oluşmaktadır. Hazırlanan örnek bir atölye planı Ek 1’de sunulmuştur. Uygulamaların bitiminde çalışma grubuna son test olarak yine Schwartz Değerler Ölçeği (2000) ve Değerler Ölçeği (2014) uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın nicel verileri SPSS 21.0 istatistik programı ile analiz edilmiştir. Araştırma kapsamında verilerin analizinde hangi tekniklerin kullanılacağına karar vermek amacıyla öncelikle normallik testi yapılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacı ile çarpıklık, basıklık değerleri ile Shapiro-Wilk testi sonuçlarına bakılmıştır. Çarpıklık ve basıklık katsayılarının ± 1 sınırları içinde 0’a yakın olması normal dağılımın varlığına kanıt olarak değerlendirilmektedir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2016).

Tablo 1. *Schwartz Değerler Ölçeğine Ait Normallik Analizleri*

Boyutlar	Puan Türü	Basıklık	Çarpıklık	Shapiro-Wilk	Karar
Evrensel Değerler	Ön test	.252	-.531	.512	Normal
	Son test	.159	-.686	.061	Normal
Toplam ölçek	Ön test	-.106	-.481	.657	Normal
	Son test	-.255	.276	.183	Normal

Tablo 2. *Değerler Ölçeğine Ait Normallik Analizleri*

Boyutlar	Puan Türü	Basıklık	Çarpıklık	Shapiro-Wilk	Karar
Toplumsal Değerler	Ön test	.997	-1.052	.059	Normal değil
	Son test	-1,321	-.540	.002	Normal değil
Kariyer Değerleri	Ön test	3.578	-1.588	.005	Normal Değil
	Son test	-.665	-.112	.211	Normal
Entelektüel Değerler	Ön test	3.007	-1.512	.009	Normal değil
	Son test	-1.056	-.370	.073	Normal değil
Maneviyat	Ön test	-.483	-.706	.091	Normal
	Son test	-.128	-.111	.096	Normal

Tablo 2. Değerler Ölçeğine Ait Normallik Analizleri (Devamı)

Boyutlar	Puan Türü	Basıklık	Çarpıklık	Shapiro-Wilk	Karar
Materyalist Değerler	Ön test	-.619	-.213	.788	Normal
	Son test	2.141	-1.310	.007	Normal değil
İnsan onuru	Ön test	-.714	-.433	.099	Normal
	Son test	-1.319	-.465	.000	Normal değil
Romantik Değerler	Ön test	1.296	-1.199	.016	Normal değil
	Son test	-.216	-.362	.107	Normal
Özgürlük	Ön test	8.354	-2.577	.000	Normal değil
	Son test	-.475	-.835	.000	Normal değil
Fütüvvet	Ön test	1.378	-1.157	.006	Normal değil
	Son test	-.190	-.754	.018	Normal değil
Toplam ölçek	Ön test	4.483	-1.702	.005	Normal değil
	Son test	-.778	-.196	.546	Normal

Analiz sonucuna göre, araştırmada kullanılan Schwartz Değerler Ölçeğinden alınan puanlar normal dağılım gösterdiği için ön test – son test puanlarının karşılaştırılması için t testi, Schwartz Değerler Ölçeği, “Evrensel Değerler” alt boyutuna ait puanlar da normal dağılım gösterdiği ön test – son test puanlarının karşılaştırılması için de t testi kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan Değerler Ölçeğinden ve alt boyutlarından alınan puanların ön test- son test puanlarının karşılaştırılması için ise puanların normal dağılım göstermediği “toplam puan ve alt boyutlardan Kariyer Değerleri, Entelektüel Değerler, Özgürlük ve Materyalist Değerler” için Wilcoxon İşaretili Sıralar testi, puanların normal dağılım gösterdiği diğer alt boyutlar için ise ilişkili örneklem t testi yapılmıştır.

Çalışmanın nitel verileri çalışma grubundaki sosyal bilgiler öğretmen adayları ile yapılan görüşmelerin yazılı ortama aktarılması ve atölye sonu değerlendirmelerinden elde edilen yazılı dokümanlar ile toplanmıştır. Elde edilen nitel veriler betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Bu anlamda yazılı metinlerden önce kodlar oluşturulmuş sonra kodlar temalar altında toplanmıştır. Betimsel analizde amaç, “elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır” (Yıldırım & Şimşek, 2006). Araştırmada betimsel analiz ile elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenmiş ve yorumlanmıştır. Bulguların sunumunda öğretmen adaylarının görüşlerinden (1KÖA: 1. Kadın Öğretmen Adayı, 2EÖA: 2. Erkek Öğretmen Adayı vb.) şeklinde kısaltma kullanarak doğrudan alıntılar yapılmıştır.

Bulgular

Araştırmanın alt amaçları doğrultusunda çalışma grubundaki öğretmen adaylarının öncelikle Schwartz Değerler Ölçeğinden ve Değerler Ölçeğinden ve alt boyutlarından aldıkları ön test ve son test puanları verilmiştir. Ardından nicel bulguları desteklemek amacı ile uygulamalar öncesinde, atölye sonu değerlendirmeler ve uygulamalar sonrası görüşmelerin analizleri sunulmuştur.

1. Çalışma Grubundaki Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Schwartz Değerler Ölçeğinden Aldıkları Ön test Son test Toplam Puanlarının Karşılaştırmasına İlişkin Bulgular

Tablo 3. Schwartz Değerler Ölçeğinden Elde Edilen Ön test – Son test Puanlarına Ait t Testi Sonuçları

Uygulama	N	Ortalama	Standart Sapma	t- değeri	Serbestlik Derecesi	p değeri	Etki Büyüklüğü
Ön Test	23	274.57	20.60	16.71	22	0.000*	0.92
Son Test	23	332.09	19.67				

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların ön test ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($t_{(22)} = 16.71, p < .05, d = 0.92$). Son test puan ortalamaları ($\bar{X} = 332.09$), ön test puan ortalamalarından ($\bar{X} = 274.57$) daha yüksektir. Deneysel işlem sonucunda katılımcıların değerlere yönelik düşüncelerinde olumlu bir gelişme olduğu ifade edilebilir. Ayrıca hesaplanan etki büyüklüğü de etkinin büyük olduğunu göstermektedir.

2. Çalışma Grubundaki Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Schwartz Değerler Ölçeğindeki Evrensel Değerler Boyutundan Aldıkları Ön Test Son Test Puanlarının Karşılaştırmasına İlişkin Bulgular

Tablo 4. Schwartz Değerler Ölçeğinin Evrensel Değerler Boyutundan Elde Edilen Ön Test – Son Test Puanlarına Ait t Testi Sonuçları

Uygulama	N	Ortalama	Standart Sapma	t değeri	Serbestlik Derecesi	p değeri	Etki Büyüklüğü
Ön Test	23	44.54	3.88	10.50	22	0.000*	0.83
Son Test	23	53.21	2.21				

Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların evrensel değerler ön test ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir, ($t_{(22)} = 10.50, p < .05, d = 0.83$). Son test puan ortalamaları ($\bar{X} = 53.21$), ön test puan ortalamalarından ($\bar{X} = 44.54$) daha yüksektir. Deneysel işlem sonucunda katılımcıların evrensel değerlere yönelik düşüncelerinde olumlu bir gelişme olduğu ifade edilebilir. Ayrıca hesaplanan etki büyüklüğü de etkinin büyük olduğunu göstermektedir.

3. Çalışma Grubundaki Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Değerler Ölçeğinden ve Alt Boyutlarından Elde Ettikleri Ön test Son test Düzeylerinin Karşılaştırmasına İlişkin Bulgular

Tablo 5. *Toplumsal Değerler, Maneviyat, İnsan Onuru, Romantik Değerler ve Fütüvvet alt boyutlarının ön test ve son testlerden elde edilen puan ortalamalarının karşılaştırılması*

Test	Uygulama	N	Ortalama	Standart Sapma	t değeri	Serbestlik Derecesi	p değeri
Toplumsal Değerler	Ön Test	23	75.48	8.34	-5.24	22	.000
	Son Test	23	86.09	4.09			
Maneviyat	Ön Test	23	22.22	9.58	-5.54	22	.000
	Son Test	23	32.96	1.69			
İnsan Onuru	Ön Test	23	21.57	4.38	-5.02	22	.000
	Son Test	23	26	1.09			
Romantik Değerler	Ön Test	23	18.96	6.98	-2.99	22	.007
	Son Test	23	23.13	2.94			
Fütüvvet	Ön Test	23	14.78	3.01	-2.11	22	.047
	Son Test	23	16.13	1.52			

Tablo 5 incelendiğinde “Toplumsal Değerler” ($t_{(22)} = -5.24, p < .05$), “Maneviyat” ($t_{(22)} = -5.54, p < .05$), “İnsan Onuru” ($t_{(22)} = -5.02, p < .05$), “Romantik Değerler” ($t_{(22)} = -2.99, p < .05$) ve “Fütüvvet” ($t_{(22)} = -2.11, p < .05$) ön test ve son test puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Tüm alt boyutlar için son test puan ortalamaları ön test puan ortalamalarından daha yüksektir. Buna göre deneysel işlem sonucunda “Toplumsal Değerler, Maneviyat, İnsan Onuru, Romantik Değerler ve Fütüvvet” ortalamalarının deney öncesine göre anlamlı şekilde yükseldiği ifade edilebilir.

Tablo 6. *Toplam, Kariyer Değerleri, Entelektüel Değerler, Özgürlük ve Materyalist Değerler ön test ve son test düzeylerinin karşılaştırılması*

	Son test	n	Sıra ort.	Sıra top.	z	p
	Ön test					
Toplam	Negatif sıra	0	0	0	-4.20	.000
	Pozitif sıra	23	12	276		
	Eşit	0				
	Toplam	23				
Kariyer Değerleri	Negatif sıra	4	6.75	27	-3.23	.001
	Pozitif sıra	18	12.56	226		
	Eşit	1				
	Toplam	23				
Entelektüel Değerler	Negatif sıra	4	3.88	15.50	-3.35	.001
	Pozitif sıra	16	12.16	194.50		
	Eşit	3				
	Toplam	23				
Özgürlük	Negatif sıra	4	4.75	19	-3.22	.001
	Pozitif sıra	16	11.94	191		

Tablo 6. Toplam, Kariyer Değerleri, Entelektüel Değerler, Özgürlük ve Materyalist Değerler ön test ve son test düzeylerinin karşılaştırılması

	Son test	n	Sıra ort.	Sıra top.	z	p
	Ön test					
	Eşit	3				
	Toplam	23				
Materyalist	Negatif sıra	2	7.50	15	-3.75	.000
Değerler	Pozitif sıra	21	12.43	261		
	Eşit	0				
	Toplam	23				

Tablo 6 incelendiğinde katılımcıların toplam ($z = -4.20$, $p < .05$), “Kariyer Değerleri” ($z = -3.23$, $p < .05$), “Entelektüel Değerler” ($z = -3.35$, $p < .05$), “Özgürlük” ($z = -3.22$, $p < .05$) ve “Materyalist Değerler” ($z = -3.75$, $p < .05$) son test ve ön test düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Tüm düzeyler için son test sıra ortalamaları ön test sıra ortalamalarından daha yüksektir. Deneysel işlem sonucunda katılımcıların deney öncesine göre toplam, Kariyer Değerleri, Entelektüel Değerler, Özgürlük ve Materyalist Değerler düzeylerinin anlamlı düzeyde artış gösterdiği ifade edilebilir.

4. Çalışma Grubundaki Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Uygulamalar Başlamadan Önce Evrensel Değerler ile İlgili Ön Değerlendirmelerine İlişkin Bulgular

Çalışma grubundaki öğretmen adaylarına uygulama öncesinde evrensel değerler dediğimizde akıllarına ilk neler geldiği sorulmuştur. Her öğretmen adayının uygulama öncesinde evrensel değerlere örnek verdiği görülmüştür. Katılımcılardan 20’sinin “saygı değerini”, 13’ünün “sevgi değerini”, 9’unun da “hoşgörü değerini” ifade ettiği görülmüştür. Katılımcıların ayrıca “dürüstlük, yardımseverlik, adalet, barış” değerlerini de vurguladıkları söylenebilir. Katılımcıların söylenen değerlerden kendilerine en yakın buldukları değer ise genel olarak saygı olduğu görülmüş, katılımcıların saygıyı, “farklılıklara saygı, hayvanlara saygı, büyüklere saygı, ilişkilerinde saygı” olarak açıkladıkları görülmüştür. Katılımcılardan bazılarının cevapları şunlardır:

“Saygı kendime en yakın hissettiğim değerdir. Bu değer diğer tüm değerleri kapsar. Farklılıklara saygılı bir birey her yönü ile evrenseldir.” 4EÖA

“Bir insanı hayatıma tümü ile alabilmem için evrensel değerleri taşımalıdır. Bunlar içerisinde olmazsa olmazım saygı değeridir. Her koşulda ilişkilerinde saygı gösteren bireyim, karşımdakilerde de bunu ararım”. 12KÖA

Çalışma grubundaki öğretmen adaylarına ayrıca evrensel değerlere katkıda bulunmuş insanlara örnek vermeleri istenmiştir. Öğretmen adaylarının hepsi “Mustafa Kemal Atatürk’ü” örnek göstermiştir. Katılımcıların bazıları ayrıca “Hazreti Muhammed, Gandi, Yunus Emre, Mandela, Lincoln, Fidel Castro, Malcom X” isimlerini de örnek vermiştir.

5.Çalışma Grubundaki Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Uygulamalar Sırasında Evrensel Değerler ile İlgili Değerlendirmelerine İlişkin Bulgular

Çalışma grubundaki öğretmen adaylarına uygulamalar sırasında her atölye sonrasında gördükleri tarihi karakterin vermek istediği evrensel mesaja yönelik değerlendirme yapmaları istenmiştir.

Çalışmadaki ilk uygulamaya Mevlana ile başlanmıştır. Tahtaya “Gel” yazılarak, Mevlana’nın tarihi gel çağrısı çağrıştırılmaya çalışılmıştır. Uygulama bitiminde atölyede gördükleri evrensel mesaja yönelik değerlendirme yapmaları istendiğinde, katılımcıların “farklılıklara saygı, sevgi ve hoşgörü” değerlerini dile getirdikleri tespit edilmiştir. Katılımcılardan bazılarının cevapları şunlardır:

“Gönül bir ırmak gibidir. Gönlünü güzel tut ki, düşüncelerinde güzel olsun”

4KÖA

“O, bu, şu ne fark eder? İnsan mı bu bana yeter” 12ÖKA

“Kır çiçekleri gibi rengarengiz. Farklılıklarımızla biz çok güzeliz.” 6EÖA

Çalışmadaki ikinci uygulamaya Mustafa Kemal ile devam edilmiştir. Tahtaya “Sulh” yazılarak, Mustafa Kemal’in yaşanan birçok acıya rağmen “Yurtta Sulh, Dünyada Sulh” sözü çağrıştırılmaya çalışılmıştır. Uygulama bitiminde atölyede gördükleri evrensel mesaja yönelik değerlendirme yapmaları istendiğinde, katılımcıların “barış” değerini dile getirdikleri tespit edilmiştir. Katılımcılardan bazılarının cevapları şunlardır:

“Sen her şeye rağmen sulh dedin ya tüm dünyanın liderisin aslında”8KÖA

“Savaş kolaydır, sen en zoru seçtin, barışı paşam”4EÖA

“Bugün seni iliklerime kadar hissettim”1KÖA

Çalışmadaki üçüncü uygulamaya Sultan Alparslan ile devam edilmiştir. Tahtaya “Affet” yazılarak, Sultan Alparslan’ın kazandığı bir zafer sonrası rakibi Romen Diyojeni affetmesi çağrıştırılmaya çalışılmıştır. Uygulama bitiminde atölyede gördükleri evrensel mesaja yönelik değerlendirme yapmaları istendiğinde, katılımcıların “saygı ve hoşgörü” değerlerini dile getirdikleri tespit edilmiştir. Katılımcılardan bazılarının cevapları şunlardır:

“Affetmenin büyüklüğünü sende gördüm bugün” 3KÖA

“Kazanarak değil, onu affederek gücünü gösterdin” 7EÖA

“Dünya gerçek saygıyı senin davranışında görmeli” 9EÖA

Çalışmadaki dördüncü uygulamaya Yunus Emre ile devam edilmiştir. Tahtaya “Hoş gör” yazılarak, Yunus Emre’nin ünlü dizelerindeki “yaratılanı hoş gör yaratandan ötürü” sözü çağrıştırılmaya çalışılmıştır. Uygulama bitiminde atölyede gördükleri evrensel mesaja yönelik değerlendirme yapmaları istendiğinde, katılımcıların “hoşgörü” değerlerini dile getirdikleri tespit edilmiştir. Katılımcılardan bazılarının cevapları şunlardır:

“Kıtalara, zamanlara sığmaz hoşgörün” 13KÖA

“Hoşgörünü kendime ilke edineceğim”1EÖA

“Bu dünya kimseye kalmaz, hoş gör kurtul”5EÖA

Çalışmadaki beşinci uygulamaya Fatih Sultan Mehmet ile devam edilmiştir. Tahtaya “Hoşgörü” yazılarak, Fatih Sultan Mehmet’in İstanbul’u fethi sonrası sergilediği hoşgörü çağrıştırılmaya çalışılmıştır. Uygulama bitiminde atölyede gördükleri evrensel mesaja yönelik değerlendirme yapmaları istendiğinde, katılımcıların “saygı ve hoşgörü” değerlerini dile getirdikleri tespit edilmiştir. Katılımcılardan bazılarının cevapları şunlardır:

“Sen bir şehri değil, tüm dinleri fethettin” 2KÖA

“Senden başkası yakışmazdı bu şerefe. Saygıyla hoşgörünle ebediyen konuşulacaksınız” 9KÖA

“Hoşgörüsü, kılıcından keskin” 3EÖA

Çalışmadaki altıncı uygulamaya II. Mahmut ile devam edilmiştir. Tahtaya “Adalet” yazılarak, II. Mahmut’un adaletle yönetmesi çağrıştırılmaya çalışılmıştır. Uygulama bitiminde atölyede gördükleri evrensel mesaja yönelik değerlendirme yapmaları istendiğinde, katılımcıların “adalet” değerlerini dile getirdikleri tespit edilmiştir. Katılımcılardan bazılarının cevapları şunlardır:

“Adaletle yönettin, adını tarihe mal ettin” 2EÖA

“Adil ol ki, adalet görebilesin” 10KÖA

“Adaletin olmadığı yerde kaos kol gezer” 14KÖA

Çalışmadaki yedinci uygulama Hacı Bektaşî Veli ile devam edilmiştir. Tahtaya “Doğruluk” yazılarak, Hacı Bektaşî Veli’nin “Doğruluk dost kapısıdır” sözü çağrıştırılmaya çalışılmıştır. Uygulama bitiminde atölyede gördükleri evrensel mesaja yönelik değerlendirme yapmaları istendiğinde, katılımcıların “dürüstlük ve adalet” değerlerini dile getirdikleri tespit edilmiştir. Katılımcılardan bazılarının cevapları şunlardır:

“Doğruyken ve birlikteyken asıl BİZ oluruz” 5KÖA

“Sonuçları ne olursa olsun doğruluktan vazgeçme” 7KÖA

“Kalbindeki doğruluğa kulak ver” 8EÖA

Çalışmadaki sekizinci uygulama Ahmet Yesevi ile devam edilmiştir. Tahtaya “Hikmet” yazılarak, Ahmet Yesevi’nin Divan-ı Hikmet isimli eseri çağrıştırılmaya çalışılmıştır. Uygulama bitiminde atölyede gördükleri evrensel mesaja yönelik değerlendirme yapmaları istendiğinde, katılımcıların “dürüstlük” değerlerini dile getirdikleri tespit edilmiştir. Katılımcılardan bazılarının cevapları şunlardır:

“Doğru yoldan ayrılma, hikmet doğruluktadır” 6KÖA

“Hikmetin yolu insanlıktan geçer” 11KÖA

“Bilgiden ve doğrudan ayrılma” 4EÖA

Çalışmadaki dokuzuncu uygulama Âşık Veysel ile devam edilmiştir. (Bknz. Ek 1) Tahtaya “Hep Bir” yazılarak ve tahtanın önüne bir saz bırakılarak Âşık Veysel çağrıştırılmaya çalışılmıştır. Uygulama bitiminde atölyede gördükleri evrensel mesaja yönelik değerlendirme yapmaları istendiğinde, katılımcıların ozanın “saygı ve hoşgörü” evrensel değerlerini vurguladığını gördükleri tespit edilmiştir. Katılımcılardan bazılarının cevapları şunlardır:

“Gerçek dost, gerçek insan” 2KÖA

“Ben gidiyorum, sazım size birliği çalsın” 6KÖA

“En güzeli birlik, beraberlik, bir olmak” 7EÖA

Çalışmadaki onuncu uygulama Aşık Mahsuni Şerif ile devam edilmiştir. Tahtaya “Kardeşlik” yazılarak, Aşık Mahsuni Şerif’in “Barışa Çağrı” eseri çağrıştırılmaya çalışılmıştır. Uygulama bitiminde atölyede gördükleri evrensel mesaja yönelik değerlendirme yapmaları istendiğinde, katılımcıların ozanın “barış, sevgi ve hoşgörü” evrensel değerlerini vurguladığını gördükleri tespit edilmiştir. Katılımcılardan bazılarının cevapları şunlardır:

“Kardeşlik tek bedende değil, tek amaçta birleşmektir” 8KÖA

“Farklılıklara rağmen sev, sarıl” 11KÖA

“Kan bağı değil, can bağı” 9EÖA

Çalışmadaki on birinci uygulama Neşet Ertaş ile devam edilmiştir. Tahtaya “Garip” yazılarak, türkülerinde “Garip” mahlasını kullanan Neşet Ertaş çağrıştırılmaya çalışılmıştır. Uygulama bitiminde atölyede gördükleri evrensel mesaja yönelik değerlendirme yapmaları istendiğinde, katılımcıların ozanın “barış, sevgi ve saygı” evrensel değerlerini vurguladığını gördükleri tespit edilmiştir. Katılımcılardan bazılarının cevapları şunlardır:

“Zenginlik, mal, mülk para pul neye yarar; insan olmadıktan sonra” 3KÖA

“Garipseme, benimse” 14KÖA

“Hayat paylaşınca yaşanır” 6EÖA

Çalışmadaki on ikinci uygulama Nazım Hikmet ile devam edilmiştir. Tahtaya “Hür” yazılarak, Nazım Hikmet’in ünlü dizelerindeki “Yaşamak bir ağaç gibi tek ve hür, bir orman gibi kardeşçesine” sözü çağrıştırılmaya çalışılmıştır. Uygulama bitiminde atölyede gördükleri evrensel mesaja yönelik değerlendirme yapmaları istendiğinde, katılımcıların başta özgürlük olmak üzere şairin “özgürlük ve barış” evrensel değerlerini vurguladığını gördükleri tespit edilmiştir. Katılımcılardan bazılarının cevapları şunlardır:

“Fikirler hürdür; tutsak edilemez. Buna en güzel örneksin. Gittin mi sanıyorlar” 8EÖA

“Memleketine hasretlik çeken en özgür, hürsün” 10KÖA

“Hür doğdun, hür yaşadın, hür öldün” 2EÖA

Çalışmadaki son uygulama ise Barış Manço olmuştur. Tahtaya “Barış” yazılarak, Barış Manço’nun ismi çağrıştırılmaya çalışılmıştır. Uygulama bitiminde atölyede gördükleri evrensel mesaja yönelik değerlendirme yapmaları istendiğinde, katılımcıların sanatçının yaşamı boyunca “barış, hoşgörü” evrensel değerlerini vurguladığını gördükleri tespit edilmiştir. Katılımcılardan bazılarının cevapları şunlardır:

“Dünyanın en masum canlıları çocuklardır. Sen onların kalbindesin” 12KÖA

“7’den 70’e unutmadık” 1EÖA

“Zengin fakir ayırmadan sevgiyle ve barışla” 5EÖA

6. Çalışma Grubundaki Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Uygulamalar Bitiminde Evrensel Değerler ve Katıldıkları Çalışma ile İlgili Değerlendirmelerine İlişkin Bulgular

Çalışma grubundaki öğretmen adaylarına uygulamaların bitiminde öncelikle evrensel değerlerin neden önemli olduğu sorulmuştur. Öğretmen adayları bu soruya iki farklı temada cevap vermişlerdir. İlk olarak öğretmen olduklarında evrensel değerlerin önemini açıklayanlar ve insani olarak evrensel değerlere sahip olunmasının önemi şeklinde açıklamışlardır. Öğretmen olduklarında, “farklılıklara saygı duyan, hoşgörülü, adaletli” bir öğretmen olmanın önemini vurgulamışlardır. Ayrıca, sosyal bilgiler öğretmenlerinin değer eğitiminde diğer öğretmenlerden daha fazla sorumlu olduğuna değinmişler ve o nedenle evrensel değerlere sahip öğretmenler olmaları gerektiğine vurgu yapmışlardır. Katılımcılar ayrıca sağlıklı bir toplum yapısı için ve küreselleşen bir dünyada insanların evrensel değerlere sahip olması gerektiğini dile getirmişlerdir. Katılımcılardan bazılarının cevapları şunlardır:

“...Evrensel değerler her insanın sahip olması gereken en elzem değerlerdir. Bu değerleri yeni kuşaklara aktaracak öğretmenlerin ise bu değerleri benimsemiş ve bu değerlerle donanmış olması gerekir. Hiçbir öğrencisini din, dil, mezhep, ırk ayırmadan kucaklayabilmek ve sevebilmek için. İyi insanlar yetiştirebilmek için”
IKÖA

*“...Bir insanı insan yapan değerlerdir. Bu değerlerden yoksun kişilere sadece canlı denir. Farklılıklara saygı, sevgi, hoşgörü gibi değerler olmadan gerçek bir insan olamayız. Üstelik biz sosyal bilgiler öğretmeni olacağız. Bu değerleri öğrencilerine gösteren ve benimseten öğretmenler olmalıyız. Rol model olduğumuzu unutmayalım.”*9EÖA

Çalışma grubundaki öğretmen adayları yukarıda açıkladıkları bu nedenlerle çalışmaların bildikleri değerler konusunda farkındalık kazandırdığını, farklı karakterlerin hayatlarına dokunduklarını, kendilerine örnek alabilecekleri karakterler tanıdıklarını, bu konudaki eksiklerini gördüklerini ve bu çalışmanın kendilerine yeni ufuklar kazandırdığını dile getirmişlerdir. Katılımcılar ayrıca çalışmaların öğretmenlik yaşantılarda gösterecekleri örnek karakterlerin değerler eğitimi çerçevesinde örnek göstereceğini söylemişlerdir. Katılımcılardan bazılarının cevapları şunlardır:

*“Buradaki uygulamalarda evrensel değerlerin bu şekilde ele alınması çok güzeldi. Çünkü çalışmanın konusunu duyduğumda kendimin zaten çok evrensel bir insan olduğumu düşünerek çok büyük bir özgüven içinde geldim. Oysaki ne çok bilmediğim şey varmış. Tamamen dünyaya bakış açımı genişlettiniz...”*6EÖA

*“Burada gördüğümüz konuştuğumuz kişiler zaten çok sevdiğim hayat felsefemi oluşturan kişilerdi. Resmen bir rüya âleminde geziyor gibi hissettim kendimi. Ama bu karakterleri değerler eğitiminde nasıl kullanacağımı görmek beni inanılmaz etkiledi...”*11KÖA

Çalışma grubundaki öğretmen adaylarına uygulamalar bitiminde ayrıca atölyelerde kendilerini en çok etkileyen karakterin kim olduğu ve sebebi sorulmuştur. Katılımcıların tamamı öncelikle hepsinden çok etkilendiklerini dile getirmişlerdir. Özel olarak ise, 13 katılımcı “Fatih Sultan Mehmet’in” dünyaya örnek olan “hoşgörü”sünden, 7 katılımcı “Mustafa Kemal’in” dünyaya örnek olan “barışçı” yaklaşımından, 2 katılımcı “Sultan Alparslan’ın” “affediciliğinden”, 1 katılımcı “Mevlana’nın” kıtaları aşan gel çağrısından çok etkilendiklerini dile getirmişlerdir.

Çalışma grubundaki öğretmen adaylarına uygulamalar bitiminde ayrıca çalışmaya yönelik görüşleri sorulmuştur. Çalışma grubundaki tüm katılımcılar çalışmanın kendileri için yararlı olduğunu ve katılmaktan dolayı mutlu olduklarını dile getirmişlerdir. Katılımcılardan 16'sı çalışmada konu olan karakterleri yeteri kadar tanımadığını söylemiş, 12'si evrensel değerlere bakış açısının değiştiğini ifade etmiş, 9 katılımcı bu karakterleri kendilerine örnek aldıklarını ve bu karakterleri daha fazla araştıracaklarını dile getirmişlerdir. Katılımcılardan bazılarının cevapları şunlardır:

“Öğretmen olduğumda öğrencilerime verebileceğim inanılmaz örnekler gördüm. Kendime, fikirlerime, geleceğime tutulan harika bir ışıktınız. Asla unutmayacağım...”2KÖA

“Bu kişilerin hepsini tanıdığımı düşünüyordum. Ama aslında sadece isimlerini bilmek ya da ne yaptıklarını bilmek gerçekten bilmek değilmiş. Bir pencereden onların dünyasına girdik. Bazı çalışmalar bitse de asla çıkamadım onların dünyasından. Hem kalmak istedim, hem daha önce tanımadığıma pişman oldum”3EÖA

“Sorsak herkes değerlere önem verir. Hepimiz evrensel değerlere sahibizdir. Ama hayır bu okullardaki değerler ağacı gibi yapmacık yaşanmaz. Gerçekten kendinizi sorgulayın. Siz tüm yaşananlara rağmen sulh der miydiniz, siz zirvedeyken affeder miydiniz, siz herkese gel der miydiniz. Ben artık derim...”9KÖA

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Evrensel değerleri yaratıcı drama yönteminden yararlanarak sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göstermeyi hedefleyen bu çalışmada katılımcıların Schwartz Değerler Ölçeğinden aldıkları son test toplam puanları ve ayrıca yine aynı ölçeğin evrensel değerler boyutuna ait puanları son testte anlamlı bir şekilde yüksek çıkmıştır. Çalışmada ayrıca Değerler Ölçeğinden ve alt boyutlarından alınan son test toplam puanları da anlamlı şekilde yüksek çıkmıştır. Araştırma sonuçları yaratıcı drama uygulamaları sonrasında katılımcıların değerlerinde değişimler olduğunu ve son test puanlarının ön test puanlarından anlamlı derecede yükseldiğini göstermiştir. Elde edilen bu sonuçları yapılan uygulamanın öğretmen adayları için etkili olduğunu gösterdiği şekilde yorumlamak mümkündür. Araştırmanın bu sonuçlarına benzer çalışmalardan Kaya, Günay ve Aydın (2015) da, öğrencilerle yaptıkları bir çalışmada değerler eğitiminde drama yönteminin kullanılmasının etkili olduğu sonucunu ortaya koymuşlardır. Erdem Zengin ve Yalçınkaya (2016) da yaptıkları bir çalışmada yaratıcı drama yöntemi kullanılarak işlenen sosyal bilgiler derslerinde öğrencilerin birçok değeri öğrendiği sonucunu ortaya koymuşlardır. Ayrıca Çelik ve Buluç (2018) da, disiplinler arası değer öğretimiyle ilgili yaptıkları bir çalışmada yaratıcı drama yönteminin, duyu ve düşüncelere saygı, hoşgörü ve bilimsellik değerlerine yönelik tutumları arttırmada etkili olduğu sonucunu ortaya koymuşlardır. Katılımcıların değerlerindeki bu değişimin en önemli nedeni olarak yaratıcı dramının onlara sunduğu konuyla özdeşim kurmalarını sağlayan ortam, aktif katılıma yönelik etkinlikler, olay ve olgulara karşı farklı bakış açıları geliştirmelerini sağlayan doğaçlamalar ve tarihi isimlerle kurdukları empati gösterilebilir.

Araştırmada elde edilen nicel verileri açıklamak adına katılımcılardan toplanan nitel verilerin sonuçlarını değerlendirdiğimizde, nitel verilerin nicel verileri desteklediğini ve uygulama sürecinin

katılımcılar açısından faydalı olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca çalışma grubundaki öğretmen adaylarının evrensel değerlere önem veren gençler olduğunu, yapılan çalışmanın ise katılımcıların farkındalığını arttırması, örnek karakterlerden etkilenmelerini sağlaması ve evrensel değerlere karşı bakış açısını genişletmesi adına önemli sonuçlar içerdiğini söylemek mümkündür. Akhan ve Altıkulaç (2014) da, öğretmenlerle yaptıkları benzer bir çalışmada öğretmenlerin değer eğitimi konusunda farkındalıklarının arttığını ifade ettiklerini ve öğretmenlerin, değer öğretiminde yaratıcı dramayı etkili bir yöntem olarak ifade ettiklerini ortaya koymuşlardır. Başka bir çalışmada ise Aslan (2009), öğretmen adaylarıyla yaptığı bir çalışmada öğretmen adaylarının değerler eğitimi açısından en önemli gördükleri iki ismin “Hz. Muhammed” ve “Atatürk” olduğu sonucunu ortaya koymuştur. Benzer şekilde bu çalışmada da öğretmen adaylarının değerler eğitimi anlamında en çok etkilendiği iki isimden biri “Atatürk’tür”.

Araştırmanın sonuçlarını genel olarak değerlendirmek gerekirse, çalışma grubundaki sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri içerisinde “milli, manevi ve evrensel değerleri gözetir” ilkesine ve Eğitimciler İçin Etik İlkelerdeki “evrensel değerlere” yönelik farkındalıklarının arttığını söylemek mümkündür. Elde edilen sonuçlar ele alındığında, öğretmen adaylarının evrensel değerlere sahip bireyler olmasının önemi düşünüldüğünde yaratıcı drama yöntemi ile uygulanan değerler eğitiminin etkili olduğunu söylemek mümkündür.

Bu doğrultuda öğretmen adaylarına hizmet öncesinde yaratıcı drama ile değerler eğitimi vererek farkındalıklarına katkı sağlayacak çalışmalar yapılması önerilebilir. Aynı doğrultuda hizmet içindeki öğretmenlere de benzer çalışmalar yaparak öğretmenlerin sınıf içinde değerler eğitimi kullanabilecekleri örnekleri görmeleri sağlanabilir. Bu çalışma sadece sosyal bilgiler öğretmen adayları ile sınırlıdır. Hizmet öncesi dönemde farklı bölümlerdeki diğer öğretmen adaylarına yönelik değerler eğitimi sunulabilir. Ayrıca bu çalışmada belirli bir grup üzerinde yürütülmüştür. Sonuçları düşünüldüğünde değerler eğitimi ile ilgili yaratıcı drama ile yapılan uygulamaların öğretmen adayları için zorunlu ders kapsamında olması önerilebilir. Son olarak bu çalışma öğretmen adaylarına değerler eğitimi kazandırma noktasında Türk tarihindeki 13 önemli şahsiyet ile sınırlıdır. Değerler eğitiminin örnekler üzerinden bireylere aktarılmasında tarihte örnek davranışlarıyla iz bırakmış daha farklı şahsiyetlerle gerçekleştirilmesi sağlanabilir.

Kaynakça

- Akhan, N. E. ve Altıkulaç, A. (2014). An example of creative drama implementation in values education: Mevlana's global messages “love-respect-tolerance”. *International Journal of Progressive Education*, 10 (2), 14-31.
- Aslan, M. (2009). *Değerler eğitiminde kahramanlardan yararlanma*. (Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Ay, E. (2015). Sosyal bilgilerde değerler eğitimi. C. Dönmez ve K. Yazıcı (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi* (s. 233-262) içinde. Ankara: Pegem Akademi.
- Aykaç, M. (2014). The values adopted by individuals receiving different levels of creative drama education. *International Journal of Academic Research*, 6 (1), 240-249.
- Aykaç, M. ve Adıgüzel, Ö. (2011). Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarısına etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19 (1), 297-314.
- Bullock, N. B. (1988). *Examination of values instruction in education and the role of humanities in values education*. (Master Thesis). Kutztown University, Pennsylvania.

- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Can Aran, Ö. ve Demirel, Ö. (2013). Dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12 (46), 151-168.
- Creswell, J. W. & PlanoClark, V. L. (2007). *Designing and conducting mixed methods research*. London: Sage Publications Ltd.
- Creswell, J. W. (2003). *Researchdesign: Qualitative, quantitative, andmixedmethodsapproaches* (2nd ed.). ThousandOaks, CA: Sage.
- Çelik, Ö. ve Buluç, B. (2018). Disiplinler arası yaklaşımla değer öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılması. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20 (1), 67-88.
- Çelikkaya, T. (2018). Drama yönteminin önemi ve uygulama örnekleri. A. Uzunöz ve V. Aktepe (Ed.), *Özel öğretim yöntemleri* (Cilt:1 s.467-501) içinde. Ankara: Pegem Akademi.
- Çelikkaya, T. ve Filoğlu, S. (2014). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin değere ve değer eğitimine ilişkin görüşleri. *KUYEB*, 14 (4), 1541-1556.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2016). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL Uygulamaları*, 2. Baskı, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.
- Demirhan İşcan, C. (2007). İlköğretim düzeyinde değerler eğitimi programının etkililiği. (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Dilmaç, B., Arıca, O.T., & Cesur, S. (2014) A validityandreliabilitystudy on thedevelopment of thevaluesscale in Turkey. *Educational Sciences: Theory&Practice*, 14 (5), 1661-1671
- Erdem Zengin, E. ve Yalçınkaya, E. (2016). Yöntem olarak yaratıcı drama kullanımının ilköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler programındaki değerlere etkisi. *MediterraneanJournal of Humanities*, 6 (2), 221-236.
- Gürol, A. ve Serhatlıoğlu, B. (2009, Haziran). *Değerlerin kazandırılmasında yaratıcı dramanın rolü*. I. Ulusal İyilik Sempozyumu, Elazığ.
- Johnson, C. (2002). Drama and metacognition. *Early Child Development And Care*, 172, 595-602. DOI: 10.1080/03004430215101
- Kaya, Y., Günay, R. ve Aydın, H. (2016). Okul öncesi eğitimde drama yöntemi ile işlenen değerler eğitimi derslerinin farkındalık düzeyi üzerindeki etkisi. *Sakarya University Journal of Education*, 6 (1), 23-37.
- Kurtdeğir Fidan, N. (2013). Sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi: Nitel bir araştırma. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6 (3), 361-388.
- Kuşdil, M. E. ve Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Türk öğretmenlerin değer yönelimleri ve Schwartz değer kuramı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15 (45), 59-76.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2017). Öğretmenlik mesleği genel yeterlilikleri. Ankara: Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü. https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/11115355_YYRETMEN-LYK_MESLEYY_GENEL_YETERLYKLERI.pdf adresinde 07 Ekim 2019 tarihinde incelenmiştir.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2019). Etik mevzuat. <http://etik.meb.gov.tr/mevzuat.html> adresinde 07 Ekim 2019 tarihinde incelenmiştir.
- Özdemir, Y. ve Koruklu, N. (2011). Üniversite öğrencilerinde değerler ve mutluluk arasındaki ilişkinin incelenmesi, *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, VIII(I), 190-210.
- Philbin, M & Myers, J. S. (1991). Classroom drama - discourse as a mode of inquiry in elementaryschoolsocialstudies. *SocialStudies*, 82 (51), 79-182.
- Sarıca Bulut, S. (2012). Gazi eğitim fakültesi öğrencilerinin değer yönelimleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 1(3), 216-238.
- Schwartz, S. H. (2012). An over of the Schwartztheory of basic values. *Online Readings in Psychology and Culture*, 2 (2). 1-20.
- Uzgören, S. (2011). *Eğitimde drama uygulamaları*. Ankara: Nobel.

- Yalar, T. ve Yanpar Yelken, T. (2011). Değerler eğitiminin iyileştirilmesi ile ilgili öğretmen görüşlerinin belirlenmesi ve bir program modülü örneğinin geliştirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (38), 79-98.
- Yapıcı, A., Kutlu, M.O. ve Bilican, F.I. (2012). Öğretmen adaylarının değer yönelimleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(42), 129-151.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, N. (2017). Hacı Bektaşî Veli, Mevlana ve Yunus Emre'nin yaşayan değerleri: Toplumun bilge insanları üzerine nitel bir analiz. *Millî Eğitim*, 215, 5-25.
- Yılmaz, S. (2019). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Drama. T. Çelikkaya, Ç. Öztürk Demirbaş, T. Yıldırım ve H. Yakar (Ed.), *Yeni program ve ders içeriklerine göre sosyal bilgiler öğretimi* (s. 293-329) içinde. Ankara: Pegem Akademi.

Ek 1: Ders Planı Örneği

HEP BİR

Konu: Âşık Veysel'in Evrensel Mesajları

Süre: 90'+90'

Mekân: ...Üniversitesi Eğitim Fakültesi Drama Dersliği

Yöntem – Teknik: Yaratıcı Drama yöntemi / rüya tekniği, istasyon tekniği, yaratıcı yazma

Araç – Gereç: Göz bandı, tahta kalem, 4 beyaz fon kartonu, boya kalemleri, tükenmez kalem ve A4 kâğıtları, “Beni Hor Görme Kardeşim” türküsü, Berlinli Petra Nachtmanova'nın Âşık Veysel Türküleri Belgeseli

Kazanım: Âşık Veysel'in verdiği evrensel mesajlara yönelik farkındalık kazanır.

Âşık Veysel'in verdiği evrensel mesajlara yönelik çıkarımda bulunur.

ÖĞRENME – ÖĞRETME SÜRECİ

A. Isınma

Katılımcılar mekâna gelmeden önce lider tahtaya büyük harflerle “HEP BİR” yazar. Katılımcılar mekâna davet edilir.

1.Etkinlik

Bana Rehber Olur Musun?

Katılımcılar ikili eş olur. Eşlerden biri gözlerini kapatır ve kol kola girerek sınıfta dolaşmaya başlarlar. Bir süre sonra eşler sadece kolları birbirine değerek sınıf içerisinde dolaşırlar. Daha sonra da eşler yan yana birbirine değmeden sınıfta dolaşırlar. Bu esnada gözü açık olan gözü kapalı olanı sözlü olarak yönlendirir ve diğer katılımcılara çarpmamaya çalışırlar.

2. Etkinlik

Kör Ressam

Katılımcılar sıra olur. Sırayla her katılımcının gözleri göz bandı ile bağlanır ve gözleri kapalı bir şekilde tahtaya giderek el ele tutuşan iki çocuk çizmeleri istenir.

3. Etkinlik

Sesime Gel

Katılımcılar 2'li eş olurlar. Eşler kendi arasında bir ses belirlerler. Tüm katılımcılar mekânda serbestçe yürür ve eşler birbirinden ayrılırlar. Liderin komutu ile tüm katılımcılar gözlerini sıkıca kapatır ve eşler çıkardıkları seslerle birbirlerini bulmaya çalışırlar. Birbirini bulan çiftler el ele tutuşup yere otururlar.

B. Canlandırma

4.Etkinlik

Katılımcılar dört gruba ayrılır. Lider Âşık Veysel'in "Beni Hor Görme Kardeşim" türküsünü açar. Gruplardan şarkıya bir klip çekmeleri istenir.

5. Etkinlik

Katılımcılar 4 gruba ayrılır. Her gruba Âşık Veysel'in bir dörtlüğü verilir. Âşık Veysel o gece kötü bir rüya görmüştür. Uyandığında ise hemen sazını alır ve bir türkü söyler. Türkü gruplara verilen dörtlüktür. Acaba Âşık Veysel rüyasında ne görmüştür?

1. Grup: Kürt'ü Türk'ü ne Çerkez'i

Hep Âdem'in oğlu kızı

Berberce şehit gazi

Yanlış var mı ve neresi

2. Grup: Kuran'a bak İncil'e bak

Dört kitabın dördü de hak

Hakir görüp ırk ayırmak

Hakikatte yüz karası

3. Grup: Yezit nedir, ne kızılbaş

Değil miyiz hep bir kardaş

Bizi yakar bizim ataş

Söndürmektir tek çaresi

4. Grup: Veysel sapma sağa sola

Sen Allah'tan birlik dile

İkilikten gelir bela

Dava insanlık davası

C. Değerlendirme

6.Etkinlik

İstasyon Tekniği

Katılımcılar 4 gruba ayrılır. Her gruba Âşık Veysel'in "Koyun kurt ile gezerdi, fikir başka başka olmasa." sözü verilir. Gruplardan bu sözün vermek istediği mesajın resmini, hikâyesini, afişini ve sloganını hazırlamaları istenir.

7.Etkinlik

Katılımcılar 4 gruba ayrılır. Her gruba aşağıdaki şiirden karışık olarak dört cümle verilir ve şiirin kelimeleriyle yeni bir dörtlük oluşturmaları ve söylemeleri istenir.

1. Beni hor görme kardeşim

2. Sen altınsın ben tunç muyum?

3. Aynı vardan var olmuşuz
4. Sen gümüşsün ben saç mıyım?
5. Ne var ise sende bende
6. Aynı varlık her bedende
7. Yarın mezara girende
8. Sen toksun da ben aç mıyım?
9. Topraktandır cümle beden
10. Nefsini öldür ölmeden
11. Böyle emretmiş yaradan
12. Sen kalemsin ben uç muyum?
13. Tabiata Veysel Âşık
14. Topraktan olduk, kardaşık.
15. Aynı yolcuyuz yoldaşık
16. Sen yolcusun ben bac mıyım?

8. Etkinlik

Katılımcılara “Berlinli Petra Nachtmanova’nın Âşık Veysel Türküleri Belgeseli” seyrettirilir. Grupla birlikte Petra’nın etkilendiği evrensel değerler üzerine sohbet edilir.

9. Etkinlik

Katılımcılar atölye sonunda verilmek istenen evrensel mesaja yönelik tahtada yazan yazının yanına bir değerlendirme cümlesi yazarlar.

